

Onderwijs en onderzoek zijn een zaak voor alle inwoners van Nederland

Overheidsfinanciering vermindert betrokkenheid van studenten, ouders en bedrijven

Theo Schuyt

Het onderwijs staakt en de Vereniging van Universiteiten trekt al jaren in Den Haag aan de bel en heeft nu een nieuwe voorzitter met een politieke carrière. Meer geld voor onderwijs en onderzoek is het parool. De kwestie waar het echt om draait is hoe het onderwijs kan worden verbeterd en hoe de kenniseconomie kan worden bevorderd.

Weliswaar doen het onderwijs en de wetenschap in Nederland het niet slecht in vergelijking met het buitenland, de financiering van overheidswege loopt al jarenlang achter. Maar ook al komt er veel overheidsgeld bij, toch blijft de vraag of dit voor Nederland de enige én enige juiste oplossing is. Want het is niet alleen een kwestie van geld. De Vrije Universiteit bijvoorbeeld is tot 1967 ook mede gefinancierd door de eigen achterban. Toen de rijksoverheid de volledige financiering voor haar rekening nam, verdween niet alleen dat particuliere geld, maar ook en vooral de betrokkenheid van die achterban bij de universiteit. VU

Jos Kusters, voorzitter van de Limburgse ROC Leeuwenborgh, propageert een 'mbo-ecosysteem'. Hij definieert dit als een verzameling van bedrijven, beroepsopleidingen en partners (maatschappelijk en politiek) die op een bepaald gebied met elkaar sociale interacties aangaan en daarmee cross-organisational, hybride, functionele eenheden vormen binnen een bepaalde regio.

Een mond vol, maar de werkelijkheid die wordt geopenbaard toont de behoefte aan vele nieuwe contacten en aan het delen van verantwoordelijkheid met direct belanghebbenden vanuit een fundamenteel gevoel van wederzijdse afhankelijkheid. Door alle technologische en maatschappelijke innovaties zijn de mbo-beroepen zo in beweging dat de opleidingsformules en structuren aanpassing behoeven. Heel cru gezegd, het huidige mbo-opleidingsstelsel is geïmplodeerd, intern gericht, centraal — door overheidsregels — gestuurd en daarmee losgezongen van zijn primaire doelstelling: een opleiding voor beroepen te zijn.

Het mbo is van ons allemaal, zo lijkt het. Deze ontwikkeling past in het huidige tijdsgewricht

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIEELE DAGBLAD

van flexibiliteit, maatschappelijk draagvlak, legitimiteit en eigen, lokale verantwoordelijkheid. Verticale verantwoordingskaders (naar ministeries en inspecties) en lokale politieke verantwoordingskaders dienen aangevuld te worden met een lokale, regionale maatschappelijke inbedding van alle stakeholders. Deze beweging komt van onderop; de nieuwe werkelijkheid vraagt erom. Het bestaande systeem hoeft niet volledig overboord, maar heeft verbreding en aanvulling vanuit lokale wortels.

Voor de universiteiten gaat hetzelfde op. Door de overheidsfinanciering is de betrokkenheid van studenten, van ouders, van alumni en van bedrijven vermindert. Zo reageren studenten in

**Financiering waar-
aan naast overheid
en markt alle be-
trokkenen meedoen**

colleges op de vraag wat hun opleiding kost door het noemen van het collegegeld dat zijzelf of ouders betalen: € 2000. De meesten realiseren zich niet dat de Nederlandse belastingbetaler jaarlijks tussen de € 8000 en € 15.000 per student bijdraagt.

Dit feit maakt het niet waarschijnlijk dat een student voelt dat hij of zij deel uitmaakt van een exclusief instituut en zijn/haar opleiding een hoop geld kost. Bedragen die overigens voor Luzac of private hbo-opleidingen al heel normaal worden gevonden.

Zijn het tekenen dat in Nederland de markt een alternatief gaat worden? Gaan we naar het Angelsaksische model? Krijgen we hier Amerikaanse of Engelse toestanden of hebben we ze al?

Tegenover het Angelsaksische model dat we kennen uit de economie kan Nederland kiezen voor het Rijnlandse model: geen shareholders-, maar een stakeholdersoriëntatie die stoelt op een breder maatschappelijk draagvlak. Voor onderwijs- en

onderzoekinstellingen betekent dit een financieringsmodel waarin naast overheid en markt alle betrokkenen bijdragen.

Wat betreft de universiteiten in Nederland is er werk aan de winkel. De Europese studie *Giving in Evidence: Fundraising from Philanthropy in European Universities* uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie, concludeert dat maatschappelijke draagvlakvergroting, ook bij Nederlandse universiteiten, nog in de kinderschoenen staat. Niettemin zijn de voortekenen gunstig en is er een wereld te winnen.

Nederland is nog nooit zo rijk geweest, ook al wordt de verdeling steeds ongelijker. Zo heeft de Tilburgse Universiteit in 2009 de Tilburg University Society in het leven geroepen. Een Rijnlands geluid. Op naar een topuniversiteit!

Theo Schuyt is hoogleraar filantropie aan de VU en de UM en voorzitter van de EC-Horizon 2020 expertgroep 'Philanthropy and Social Investments'.